

Репік Ірина Валентинівна,

курсант 2-го курсу навчально-наукового інституту №1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: викладач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат наук з державного управління **Матюшенко Олена Іванівна**

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ СУДИМОСТІ

На сьогодні багато надзвичайно важливих питань, пов'язаних з осудністю все ще лишаються дискусійними, деякі – лише окреслені без належного їх розвитку і дослідження, деякі – взагалі не були висвітлені. Теоретична і практична зацікавленість проблемою осудності обумовлена перш за все тим, що вона пов'язана зі складною формою суспільного буття і соціальної діяльності людей, а саме – їх здатністю бути винними і відповідальними за свідомі й цілеспрямовані вольові вчинки. Кримінальна відповідальність включає в себе осуд особи, яка вчинила злочин, від імені держави, а також, як правило, призначення покарання за вчинене і судимість.

Судимість – це правовий стан особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених в законі умов характеризується настанням для неї певних правових наслідків. Серед наслідків можна виокремити кримінально-правові та загально-правові.

Кримінально-правовими наслідками судимості є те, що судимість:

1) може виступати як кваліфікуюча ознака при вчиненні нового злочину. КК кваліфікуюче значення надає судимості лише за тотожний чи однорідний злочин (наприклад, ч. 3 ст. 212). Кваліфікуюче значення судимість має і в тому випадку, коли закон передбачає посилення відповідальності за вчинення злочину повторно, оскільки повторність охоплює собою судимість. Закон визнає судимість різновидом повторності (ч. 4 ст. 32). Якщо судимість прямо не передбачена законом як кваліфікуюча ознака, вона при кваліфікації вчиненого не враховується;

2) враховується при визнанні рецидиву злочинів (ст. 34);

3) є перепорою для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45), примиренням винного з потерпілим (ст. 46), передачею особи на поруки (ст. 47), зміною обстановки (ст. 48);

4) враховується при визначенні того, чи має місце переривання перебігу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ч. 3 ст. 49);

5) враховується при виборі окремих видів покарання (ч. 2 ст. 62), а протягом строку відбування певних покарань створює підстави для застосування спеціальних обмежень щодо засуджених (ч. 2 ст. 58);

6) як одна із ознак, що характеризують особу винного, враховується відповідно до загальних засад призначення покарання (п. 3 ч. 1 ст. 65), а також при звільненні від покарання через хворобу (ч. 2 ст. 84);

7) виступає як обставина, що обтяжує покарання за злочини, вчинені повторно та у випадку рецидиву злочинів (п. 1 ч. 1 ст. 67) – оскільки вона є умовою рецидиву та різновидом повторності злочинів. Судимість може не враховуватися як обставина, що обтяжує покарання, з підстав, вказаних у частинах 2 і 4 ст. 67;

8) за загальним правилом, є підставою для відмови в призначенні більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69);

9) може бути підставою для відмови у звільненні від відбування покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 75);

10) за злочини проти миру та безпеки людства, передбачені статтями 437–439 та ч. 1 ст. 442, є підставою для незастосування давності виконання обвинувального вироку (ч. 6 ст. 80);

11) враховується при визначенні обов'язкової частини покарання, яка фактично повинна бути відбута при умовно-достроковому звільненні від відбування покарання (п. 2 ч. 3 ст. 81, п. 2 ч. 3 ст. 107), а також при заміні не відбутої частини покарання більш м'яким (п. 2 ч. 4 ст. 82).

Загально-правові наслідки судимості полягають у різноманітних обмеженнях, що встановлюються законом щодо осіб, які мають непогашену або не зняту судимість. Це, зокрема:

1) заборона приймати на певні посади. В одних випадках така заборона встановлена безвідносно до виду злочину, за який є судимість, в інших – береться до уваги судимість лише за умисний злочин чи

певний вид злочинів. Так, особа, яка має судимість за будь-який злочин, не може бути: суддею, прокурором, слідчим, адвокатом, судовим експертом, нотаріусом, членом Вищої ради юстиції України, працівником органів внутрішніх справ. Відсутність судимості за умисний злочин є умовою зайняття посад: Голови та члена Центральної виборчої комісії України, працівника Управління державної охорони України, народного депутата України. Деякі посади можуть обіймати лише особи, в яких відсутня судимість за певні злочини: посади в державному апараті не можуть обіймати особи, які мають судимість, несумісну з посадою, на яку вони претендують або яку обіймають, працівником державної податкової служби не може бути особа, яка має судимість за вчинення корисливих злочинів;

2) обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Особи, яким суд заборонив займатися певною діяльністю, не можуть бути зареєстровані як підприємці з правом здійснення відповідної діяльності до закінчення строку, встановленого вироком суду;

3) обмеження у допуску до державної таємниці (за наявності судимості за тяжкий злочин), що, в свою чергу, є умовою обіймання певних посад;

4) обмеження у виїзді за кордон громадянина України й обмеження у прийнятті до громадянства України (щодо особи, засудженої в Україні до позбавлення волі за вчинення тяжкого злочину);

5) збільшення мінімального розміру застави як запобіжного заходу;

6) обмеження, пов'язані із застосуванням адміністративного нагляду;

7) позбавлення права на отримання певних пільг. Так, у випадку засудження за вчинення злочину припиняються виплати державному службовцю, передбачені чинним законодавством;

8) обмеження у застосуванні амністії (амністія не застосовується, зокрема, до осіб, які: мають дві і більше судимості за вчинення тяжких злочинів; засуджені за бандитизм, умисне вбивство при обтяжуючих обставинах, деякі інші злочини);

9) заборона призову на строкову військову службу в мирний час (щодо осіб, які були засуджені до позбавлення волі за вчинення тяжких чи особливо тяжких злочинів).

Таким чином, розглянувши питання правових наслідків осудності можна зробити висновки, що кримінально-правові наслідки судимості полягають у тому, що вона враховується при вирішенні цілої низки питань, пов'язаних з кваліфікацією вчиненого,

призначенням покарання та його виконанням, а загально правові наслідки судимості настають вже після того, як призначене особі покарання відбуте .

Список використаних джерел

1. Коментар до Кримінального кодексу України [інтернет ресурс] – Режим доступу <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk/81-uky/1768-88.html>
2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко [та ін.]; за заг. ред О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. – Київ : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.
3. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 верес. 2018 року (офіц. текст). – Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2018. – 264 с.